

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

Motto: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

VI. ARG.

STOCKHOLM, 1 SEPTEMBER 1917.

N:r 17.

Högern och rösträttsfrågan.

Svensk höger har aldrig känt sin besökelses tid, aldrig förstätt, att då insikten om det nödvändiga i att lösa en fråga inom en nära framtid en gång fått insteg, då är allt att vinna, ingenting att förlora på att genast gripa sig an och gå till verket med god vilja, fart och generositet.

icke ens med avseende på den — ur ren partisympunkt — ganska ringa del av de svenska författningsfrågorna, som gäller politisk rösträtt och valbarhet för Sveriges kvinnor, har högern haft detta förstånd. En del av partiets medlemmar ha uppgivit sitt principiella motstånd emot frågan och pekat på en lösning genom införande av ett högre åldersstreck för kvinnorna; men de kunde icke förmå sig att detta år ta denna lösning, icke ens då den i elvte timmen erbjöds dem genom ett återremissyrkande från frisinnad sida.

Nu är valrörelsen i det närmaste över, och ingenting har från högersidan klagjorts rörande vår fråga. Valprogrammet tiger; det samlade partiet vågar varken säga nej eller ja. De enskilda partimedlemmarna, som varit ute i valrörelsen och talat om författningsfrågor framlänges och baklänges och sidolängs byar emellan, som det står i Byggningsbalken, ha också tegat; såväl de ännu kvarstående principiella motståndarna som de, vilka numera anse, att det ändå icke är nyttigt längre att sätta sig till motvärn, alla ha de tegat lika snällt och obrottsligt. Icke en fråga har riktats till valmännen rörande deras mening, icke en upplysning givits dem om hur partiet tänker ställa sig under kommande valperiod. Icke en kvinna har uppträtt på högerns möten för att framlägga saken för valmännen; allt vad de rösträttsvänliga högerkvinnorna kunnat göra har varit att sprida en del litteratur om saken; såvitt bekant är, ha de fått göra detta på högerns valmöten, där de ju kunna komma åt en hel del människor, som det eljest är svårt att nå. Det är alltid något, men mycket är det icke.

Det finns ett engelskt ordspråk, som

Medlemmar av L. K. P. R., samlade till möte i Ronneby 11 aug. 1917, uttala sin djupa harm över 1:sta kammarens vägran vid innevarande års riksdag att godkänna ens en begränsad lösning av kvinnornas rösträttsfråga. Riksdagen har tidigare begärt bevis på, att kvinnorna verkligen önskade medbestämmanderätt i landets angelägenheter; kvinnorna svarade med massopinionsyttringen 1914. Riksdagen begärde en allsidig utredning; K. M:t skaffade en sådan utredning 1911. Samtliga andra nordiska länder ha givit sina kvinnor rösträtt och valbarhet; under krigsåren ha i Förenta Staterna kvinnor i 7 nya stater erhållit rösträtt vid presidentvalen; 6 stater i Kanada ha givit kvinnorna full politisk rösträtt; i Österrike och Ungern förberedes reformens upptagande på resp. regeringars författningsprogram; i England, Ryssland och Holland står frågan inför sin omedelbara lösning.

I Sverige är denna fråga minst lika mogen för sin lösning som i dessa länder; vi begära att den antages såsom vilande redan vid nästa riksdag, så att Sveriges kvinnor icke längre behöva vänta på denna gård av rättvisa.

Resolution, antagen vid rösträttsmötet i Ronneby den 11 aug. 1917.

heter: never mind! what is next to be done? — låt icke nedslå er! Vad ska vi göra härnäst? Att frågan skall förklaras vilande under nästa riksdagsperiod, det tro vi, att även högern tänker sig. De högermän, som nu kommit till den övertygelsen, att det icke är nödigt och nyttigt längre med motståndet, men som i år röstade för avslag ändå, de skola väl under den kommande treårsperioden begära att få ge sin ändrade uppfattning uttryck i en ändrad röstning.

Det är emellertid icke nog, att riksdagens första bifall till frågan om politisk rösträtt och valbarhet för kvinnorna kommer under denna period; frågan måste förklaras vilande redan nästa år. Visserligen är det sant, att det kan vara detsamma för frågan, om den antages såsom vilande under periodens tredje eller dess första år. Men det är ingalunda detsamma för dem, som skola arbeta för frågans lösning; ett uppskov till 1920 betyder två års längre agitations- och propagandarbete, som kunnat sparas; all vår kraft behöver nu läggas på att uppfostra

kvinnorna till att rätt begagna sin rösträtt; all agitation, som kunnat undvåras, är missbrukat kvinnokraft.

Det finnes emellertid ett skäl till. Den ändrade uppfattningen inom högern har pressats fram på grundval av krigstidens erfarenheter och under krigets tryck. Vi skola innerligen hoppas, att det ej behöver dröja allt för många månader, innan det lyckas göra slut på detta vanvett. Men om så skulle hända, att frågan skulle stå hän ett par år, sedan kriget slutat, är det då icke fara värt, att högern glömmar, vad den nu lärt och erkänt? Det vore en oförlätlig försummelse från vänstersidan, om icke redan 1918 allt göres som kan göras för att driva fram till ett avgörande åtminstone denna del av författningsreformerna. Den rör halva svenska folket och är en direkt konsekvens av själva den liberala grundprincipen; sköts den ordentligt bör den gå 1918; järnet är varmt nu; nu får det lov att smidas.

A. W.

Inre fiender.

Under tider av nöd och samhällsbe-tryck, då nationer och människor ha det svårt, och då solidariteten och samhörighetskänslan äro de enda hjälpmedel vi ha att lita till, skjuta tyvärr samhällets sjukliga missbildningar upp som ogräs. Vem har inte känt uppro-riskhet över att jobbare fritt få husera, vem har inte känt harmen och avskyn över all spekulation med våra livsmedel, en spekulation, som innebär att den brutala egoismen göder sig med fattiga människors umbäranden. Och vem har inte känt avsky och förakt för de hus-mödrar, som fyllt sina skafferier, utan att fråga efter vad som kommit på andra människors del.

När livsmedlen tryta och priserna skruvas upp till det otroliga, då är job-barnas tid kommen, och då gå de fat-tigas barn sin undergång till mötes. Skola icke dessa affärsmän och jobba-re en gång uppskrivas på mänsklighe-tens svarta lista?

Amerika har länge varit befriat från nöd och umbäranden, men även där har kommit en gyllene tid för jobbarna, och när en framstående motståndare isinu-ant frågade vartill kvinnorna behövde rösträtt och därvid erhöi svaret "Till skydd", så har detta svar erhållit sin belysning genom omständigheterna. Kvinnorna behöva rösträtten för att skydda sig mot yttre och inre fiender, mot dem som i hänsynslös egoism tära på nationens livsnerf.

En välkänd kindergartenslärarinna i en av Bostons förstäder säger, att det är förtvivlat att se i vilket tillstånd barnen komma till skolan på grund av undernäring. De äro svaga och håg-lösa och ha inte ens kraft att leka. När några minuter av lektionen gått, lägga de sina små huvuden till vila mot pul-peten och förefalla aldeles apatiska. Den bilden har sina motstycken i de flesta av Amerikas större städer.

Den amerikanska tidningen The Wo-man Citizen återger i ett av sina sista nummer en legend om en liten gosse, som satt vid fönstret och betraktade solnedgången. Då kom en fé fram till honom och sade: — Du har länge läng-tat efter det stora äventyret, men du skall aldrig möta det, om du inte glöm-mer färgen på din mors ögon. Men nu ser jag, att du har glömt den. Följ mig.

Så vandrade de tillsammans bortåt vägen och nådde landet bakom afton-rodnaden. Då sade féen:

— Nu kan du få uppleva det stora äventyret. Vad väljer du?

Den lille gossen svarade:

— Jag vill döda ett stort lejon, alde-les ensam, med mina händer.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktör: GURLI HERTZMAN-ERICSON.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan 1

Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3-1/4.

Expeditionen öppen vardagar kl. 1-4.

Rikstel. 8600. Allm. tel. 147 29.

Telegramsadress: Röstträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1917 Kr. 1:35.

Lösenummer 6 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 2 kr. i postansvar till tidningens expedition.

RÖSTRÄTTSBYRÅN

6 Lästmakaregatan 1, Stockholm

Allm. tel. 147 29. Rikstel. 8600.

Öppen vardagar kl. 1/2 1-1/2 5 e. m.

L. K. P. R:s sekreterare träffas personligen kl. 1-3 e. m.

Ögonblickligen fick han se ett lejon, som lösgjorde sig ur skymningen och rusade emot dem. Gossen kunde urskilja dess tofuga man och stora tassar, dess röda käftar och vita tänder och dess ögon, som lyste likt svarta diamanter. Men plötsligt upplöstes lejonet i dimma och fän ropade:

— O, du mindes färgen på din mors ögon! Då vaknade gossen, och hans mor, vars ögon lyste som svarta diamanter, stod lutad över honom.

Härligheten har gullet, makten och härligheten betytt det stora äventyret för otaliga män, men ingen, som vefat att de endast ernåtts genom andra människors svält och umbäranden, ha fallit för deras lockelse, såvida de inte glömt färgen på sin mors ögon. Den mor vi alla måste minnas är landet, och vad vore landet utan folket, som utgör dess mäg och kärna. Ha inte vi också hört talas om barn som kommit svaga och slappa till skolan av brist på föda? Vintern nalkas och livsmedlen stiga, stiga oavbrutet. Varje guldhög, som hopas på ett håll, betyder brist på ett annat. Varje spekulation i livsmedel betyder att barnamunnar icke bli mätade.

Samhällets pirater och parasiter, hur länge skola de tolereras? Skola vi alltjämt tillämpa den gamla principen att icke inskrida förrän det är för sent? Sveriges mödrar, med rösträtten i er hand, kunde ni inverka på landets styrelse, och hade kvinnorna haft den rätten nu, då skulle de icke varit mödrar om de inte inskridit mot ett system, som förvandlar stora kategorier av vårt folk till blodlösa sjuklingar. De skulle inte tolerera att den fattigaste sista slant ökade jobbarens förmögenhet.

Vi måste finna oss i förhållandena, hur olidliga de än äro, men vi göra det inte stillatigande, inte utan en harmsen protest mot dem, som åtagit sig hemmens skydd, och inte ens kunna skydda dem för roffares intrång.

Gurli Hertzman-Ericson.

Ett nytt rösträttsorgan.

I den amerikanska rösträttspressen har en sammanslagning ägt rum av tidningarna The Woman's Journal, The Woman Voter och The National Suffrage News. Det nya organet, som tillkommit på initiativ av Mrs Chapman Catt, bär namnet The Woman Citizen och redigeras av miss Rose Young med tillhjälp av The Woman's Journal's förra redaktör, miss Alice Stone Blackwell. Tidningen utkommer en gång i veckan från huvudkvarteret i New York och föreligger i en synnerligen tilltalande utstyrelse.

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33

n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- o. utländska nyheter

i alla slags

DAMKAPPOR, DRÄKTER & KJOLAR

till billiga bestämda priser.

Obs! Beställningsavdelning.

Vid uppvisande av medlemskort i F. K. P. R. lämnas 5 % rabatt.

Femtio år i rösträttens tjänst.

Millicent Garrett Fawcett är ett namn, som har god klang icke bara i engelska, utan även i internationella rösträttskretsar. Ordförande i den engelska Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt och 1:sta vice ordförande i Internationella kvinnorösträttsalliansen fyllde hon den 11 juni 70 år och har bakom sig femtio år av energiskt och framgångsrikt arbete för kvinnornas rösträttsfråga.

Mrs Fawcetts arbete för kvinnorösträtten har sina rötter i den filosofiska liberalismen, som blomstrade vid mitten av förra århundradet, och hon ägde lyckan att under den första tiden av sitt arbete för den sak hon gjort till sin finna stöd hos två sådana män som Henry Fawcett och John Stuart Mill. Det var Mill, som 1867 framlade en motion i underhuset om att i vallagen i st. f. ordet "man" insätta ordet "person", varigenom även kvinnorna skulle bli röstberättigade, vilken motion emellertid avlogs med en majoritet av 123 röster. Från detta år, då även de första rösträttsföreningarna bildades, räknas den engelska rösträttsrörelsens historia, och alltsedan dess har Mrs Fawcett varit med om den ena motionen efter den andra — voteringsiffrorna ha växlat, men trots att det ända sedan 1886 funnits majoritet i underhuset för saken, har slutresultatet ändas tills i år varit detsamma.

Under alla dessa år har Mrs Fawcett hållit modet uppe; hon har varit själen

i den stora Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt (National Union of Women's Suffrage Societies) och sedan 1907 dess ordförande. Oräkneliga äro de möten, på vilka hon talat, en mängd demonstrationer har hon ordnat och talrika deputationer har hon anført. Alltid har hon varit redo att resa landet runt för att väcka de slumrande, och icke blott Landsföreningen utan många andra föreningar vända sig i första rummet till henne, då de behöva råd och hjälp.

Den omsvängning i den offentliga uppfattningen av kvinnorösträtten, som ägt rum på sista tiden, är lönen för ett helt livs arbete, och säkert kunde Mrs Fawcett icke få någon mera välkommen födelsedagsgåva än vad som inträffade den 19 juni, då underhuset med 385 röster mot 55 antog regeringens rösträttsförslag, varigenom även kvinnor bli röstberättigade, vilket förslag väntas ha genomgått alla formaliteter i november i år och kunna träda i kraft efter 15 jan. 1918.

Mrs Fawcett skriver på ett ställe: "Rösträttskvinnorna borde vara de lyckligaste av alla människor, om lycka med rätta kan definieras som en ständigt fortgående strävan för ett upphöjt mål och ett alltjämt större närmande till detsamma." Helt säkert känner hon sig nu själv som en mycket lycklig människa.

E. Brn.

Hur kvinnor från fiendeland hälsa varandra.

Genom internationella rösträttsalliansen har miss Paula Pogany som representant för Budapests kvinnliga rösträttsförening tillställt Engelska landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt följande skrivelse:

Ehuru vi tyvärr alltjämt äro skilda åt av det fruktansvärda krig, i vilket våra söner förinta varandra, hoppas vi att denna lyckönskan skall nå er genom våra neutrala kamraters förmedling. Vi lyckönska eder till den parlamentsmotion, som avser att utsträcka rösträtten till er, Storbritanniens kvinnor, som mera energiskt än några andra arbetat för kvinnornas rättigheter. Vi hoppas, att även vi snart skola nå samma mål. Mänskligheten har aldrig behövt kvinnans hjälp bättre än nu, när vi måste begynna det svåra värvet: återuppbyggandet av den ödelagda världen. Vi lyckönska er hjärtligt till den rätt, genom vilken ni bli iståndesatta att ägna alla edra krafter åt uppbyggandet av en ny, säkrare värld — en värld i vilken också vi hoppas att få fylla vårt värv, väpnade med våra politiska rättigheter.

Ny kvinnlig parlamentsledamot.

Från Kanada meddelas den glädjande underrättelsen att en kvinna för första gången blivit invald i Kanadas parlament. Hennes namn är Mrs Mac Kinney och hon kommer att i parlamentet representera provinsen Alberta.

Det är inte otroligt att Alberta inom kort får ännu en kvinnlig representant. Miss Roberta Mac Adams, som för närvarande tjänstgör vid ett militärsjukhus i London, är nämligen jämte 20 manliga kandidater uppsatt på den lista, enligt vilken 38,000 soldater och 75 sjuksköterskor, spridda i England och Frankrike, gå till val, och det finns goda utsikter till att hennes namn skall segra. Före kriget ledde miss Mac Adams undervisningen i nationalekonomi vid folkskolorna i Alberta, och hon har gjort sig känd som en förmåga av rang. Några valmöten ha ju icke kunnat äga rum, då väljarna befinna sig på så många olika platser, men miss Mac Adams har i en cirkulärskrivelse framlagt sin politiska trosbekännelse.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Blkst. 4 29 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover t. landsorten skänkas gratis o. franco.

Kvinnorösträtten i Holland.

Den revision av vår författning, som den 16 nov. 1916 antogs av Andra kammaren, godkändes den 16 maj enhälligt av Första kammaren. Genom denna ändring införs proportionella val samt valbarhet för kvinnor till riksdag, landsting och kommuner; för kvinnornas aktiva valrätt borttager den det grundlagsmässiga hinder, som legat i den nuvarande grundlagens § 80, men lämnar det åt en kommande ny vallag att definitivt införa den. Naturligtvis utgör denna grundlagsändring för oss en vinst, fast ingen stor eller slutgiltig; och för en hel del kvinnosakskvänner har det varit en stor missräkning, att riksdagen icke med en gång medgav den fulla politiska likställigheten åt båda könen.

I september 1915, då premiärministern förklarade, att han vore sinnad att komma med en kunglig proposition om en författningsrevision, hade kvinnorösträtten ännu icke att uppvisa de stora framsteg i andra länder, som nu föreligga, och det hade den gången icke så otvetydigt ådagalagts, vilken betydelsefull roll kvinnorna i varje land spelat för statens tjänst. Därför inskränkte regeringen rösträttsreformen till allmän rösträtt för män, valbarhet för kvinnor och ställande på paritet av kvinnornas rösträtt. Visserligen framkommo motionsledes förslag om samma rätt för kvinnor som för män, men dessa måste återtogs, och den nuvarande grundlagsändringen bringar oss alltså endast möjligheten att längre fram få rösträtt.

Denna grundlagsändring är emellertid ännu endast vilande; för att den skall bli definitivt fordras ytterligare två tredjedels majoritet i de nyvalda kamrarna, innan drottningen, tidigast i september, kan sanktionera den. Ha vi först kommit så långt, kan inrikesministern när som helst komma med ett nytt vallagsförslag. Vad det blir för en minister, och vad det blir för förslag, det beror i främsta rummet på utgången av nästa års ordinarie val; nu i år får det nyvalda parlamentet endast befatta sig med författningsrevisionen och med de utomordentliga åtgärder, som betingas av det europeiska krigsläget.

År 1918 få vi alltså se hur de porportionella valen verka, vilken folkvilja de ge uttryck åt, och huruvida även Nederländerna då övertygats sig om, att även kvinnorna höra med till folket.

Nu närmast gäller det att så kraftigt som möjligt utnyttja de nya rättigheter för kvinnorna, som hösten kommer att giva oss, huvudsakligen den passiva valrätten. En del medlemmar av Landsföreningen ville, att organisationen nu skulle sätta alla krafter in på att begagna valbarheten, så att vi dock åtminstone kunde få två eller tre kvinnor in i Andra kammaren till nästa år. Visserligen kunde nu endast män rösta på dessa, men man trodde, att det dock icke skulle vara omöjligt att med de proportionella valen uppnå det härför nödiga röstetalet. Meningarna på generalförsamlingen den 23 juni voro dock delade, och majoriteten föredrog att behålla propogandan för kvinnorösträtten som föreningens enda syfte och hellre än genom att forcera en egen kvinnolista göra sig ovän med alla partier fortsätta att samarbeta med personer av alla olika politiska uppfattningar på det fulla erkännandet av kvinnornas medbestämmanderätt. Följaktligen komma nu Landsföreningens samtliga 24,000 medlemmar — ett rätt ansenligt antal för ett litet land — att lägga allt sitt arbete på att nästa år skaffa kvinnorna den fulla medborgarrätten.

Martina Kramers.

Där land och hav mötas.

De svenska kvinnornas 5:te allmänna rösträttsmöte den 11 och 12 augusti.

Rösträttskrävande svenska kvinnor ha i dessa dagar något att tala om! Säkra förhoppningar hava svikits, glädjande "omvändelser" kunna konstateras, sorgglustiga riksdagsdebatter hava förekommit och — trots allt — framtidsförhoppningarna te sig ljusa-re än de kanske någonsin varit. Det låg väl också något särskilt i luften vid detta sommarmöte, något, som knappast i så hög grad brukat framträda vid större rösträttsammanslutningar förut, litet starkare indignation än vanligt, litet kraftigare kamplust, och, som kompensation åt andra hållet, betydligt säkrare förväntningar för framtiden.

Första dagens förhandlingar.

I en sal, sommarlikt doftande av unga, ljusa björkar — det var som om hela ungslogen flyttat in — och lysande av rösträttsklara, vitgula färger i blommor och flaggor hälsades deltagarna i årets allmänna sommarmöte, betydligt talrikare än man på grund av de bistra tiderna vågat hoppas, välkomna av Blekinge länsförbunds ordförande fru *Augusta Tonning*, som samtidigt invigde ett till länsförbundet av Ronnebymedlemmar skänkt smakfullt standar med rösträttsblem i de traditionella färgerna. Sedan Stenhammars Sverige unisont avsjungits, förklarades mötet öppnat av Landsföreningens f. n. fungerande ordförande, *d:r Karolina Widerström*, som hade ett mycket smärtsamt meddelande att göra, nämligen att fröken Signe Bergman avgått som L. K. P. R:s ordförande samt även utträtt ur V. U.

Sedan *d:r Widerström* utträdde fröken Bergmans till Centralstyrelsen riktade skrivelse, yttrade hon:

"Få personer ha skänkt rösträttsrörelsen varmare hängivenhet än vår nu avgångna ordförande. Åt rösträttsrörelsen ägnade hon all sin lediga tid, på den tänkte hon bittida och sent, för den förnam hon intuitivt vad dess väl krävde. I dess tjänst ställde hon sin stora begäring, sin energi, sin omutliga redbarhet och samvetsgrannhet. Det blev ock ett fullödigt arbete hon gav.

Stora voro de fordringar Signe Bergman ställde på sina medhjälpare, men än större voro de hon ställde på sig själv. De som stodo henne nära i arbetet, kunde nästan ana att den tid skulle komma, då hon fann den tid och de krafter hon kunde skänka åt rösträttsarbetet ej vara nog för att fylla dessa hennes egna krav. Den tidpunkten är nu inne, tyvärr för oss. Vi stå till henne alla i en stor, en outplånlig tacksamhetsskuld."

Under mötesdeltagarnas livliga bifall beslöts därpå avsändandet av följande telegram:

Djupt och hjärtligt beklagande Landsföreningens avhållna ordförandes avgång vill Ronnebymötet uttrycka sitt varma tack för Edert uppoffrande och hängivna arbete och för den betydelsefulla insats Ni gjort i kvinnornas rösträttsrörelse.

A mötets vägnar

Karolina Widerström.

Från fröken Bergman anlände följande svarstelegram:

Med tack till mötet för vänlig hälsning ber jag att till alla och envar få framföra ett tack för mångårigt samarbete och för de uttryck för vänskap och förtroende, som härunder kommit mig till del. Mätte det arbete, som Ronnebymötet inleder, i sin mån bidra till förverkligandet av de nya himlar och den nya jord, varom vi i våra bästa stunder drömt.

Signe Bergman.

Därefter vidtogs de egentliga mötesförhandlingarna med ett inlednings-

föredrag av *d:r Widerström* över ämnet:

Vad situationen kräver.

D:r Widerström klarlade i några få drag den nuvarande märkliga situationen i fråga om den svenska kvinnorösträtten, berörde högerns klyvning i frågan och framhöll att åldersstreckets motivering i det förslag, som riksdagens moderata element syntes böjda att reflektera på, var att något så när jämställa de manliga och kvinnliga väljarna, numerärt taget. Vad krävde då situationen av oss? Ja, vi finge framhärda som hittills och icke försumma att så att säga förtjäna den politiska rösträtten genom att sorgfälligt utnyttja de rättigheter vi redan äga. Vi måste ytterligare utbreda rösträttsintresset ute i bygderna, där ännu åtskilligt återstår att göra, och vi höra bereda oss på vårt väljarekall genom ökad upplysning och ökade insikter.

Den diskussion som följde gav ett bestämt intryck av att stämningen ute i landet på motståndarhåll ej är fullt densamma som förut. Högerpressen intager mångenstädes en mindre motvillig hållning, och från flera håll framhölls att hela frågan om kvinnans politiska medborgarrätt fått något så att säga mera självfallet över sig. Första kammarens nej var sista gången icke lika obönhörligt som vanligt. Flera talare påpekade vikten av att i högre grad få männen med i arbetet, medan från andra håll framhölls att kvinnorna själva mångenstädes visade prov på ringa intresse. Den ene av mötets två manliga deltagare, kyrkoherde *Aug. Bruhn*, betonade starkt rättfärdighets-synpunkten i frågan och gav flera exempel på hur ofta den motsatta synpunkten, klass- och partiintressets, tyvärr gör sig gällande, när kvinnorösträtten diskuteras i politiska kretsar. Många satte stort hopp till den insats de moderata kvinnorna kunde göra över huvud taget och speciellt vid årets val. Alla voro eniga om vikten att ej säga nödvändigheten av en lösning vid riksdagen 1918. I anslutning till den förda diskussionen upplästes och antogs enhälligt följande resolution:

Medlemmar av L. K. P. R., samlade till möte i Ronneby 11 aug. 1917, uttala sin djupa harm över första kammarens vägran vid innevarande års riksdag att godkänna ens en begränsad lösning av kvinnornas rösträttsfråga. Riksdagen har tidigare begärt bevis på, att kvinnorna verkligen önskade medbestämmanderätt i landets angelägenheter; kvinnorna svarade med massopinionsyttringen 1914. Riksdagen begärde en allsidig utredning; K. M:t skaffade en sådan utredning 1911. Samtliga andra nordiska länder ha givit sina kvinnor rösträtt och valbarhet; under krigsåren ha i Förenta Staterna kvinnor i 7 nya stater erhållit rösträtt vid presidentvalen; 6 stater i Kanada ha givit kvinnorna full politisk rösträtt; i Österrike och Ungern förberedes reformens upptagande på resp. regeringars författningsprogram; i England, Ryssland och Holland står frågan inför sin omedelbara lösning.

I Sverige är denna fråga minst lika mogen för sin lösning som i dessa länder; vi begära att den antages såsom vilande redan vid nästa riksdag, så att Sveriges kvinnor icke längre behöva vänta på denna gärd av rättvisa.

Därefter avsändes, med anledning av de gynnsamma utsikter, inför vilka Ungerns rösträttskrävande kvinnor befinna sig, ett sympatitelegram till Budapest av följande lydelse:

Fräulein Wilma Glücklich, Budapest.

Mitglieder schwedischen Stimmrechtsvereins, vorsammelt in Ronneby, begrüßen mit warmsten Hoffnungen glücklichen Ausichten der ungarischen Frauen.

Karolina Widerström,
Vorsitzende.

Redaktör G. H. von Koch, vilken stod antecknad som föredragshållare över ämnet Fattigvårdslagstiftningen, var förhindrad att närvara och hade i stället insänt några reflexioner över vad man skulle kunna kalla

Kvinnorna och de sociala frågorna.

Hr von Koch vände sig delvis rätt skarpt mot vad han ansåg vara en märkbar brist på intresse för sociala spörsmål hos många kvinnor och gav samtidigt en hel del goda uppslag i fråga om kvinnors deltagande i samhällsarbetet i och genom de nya lagförslag, som inom kort väntas komma, bl. a. fattigvårds- och barnavårdslagstiftningen, de stora folkhushållningsfrågorna m. fl. De framförda synpunkterna väckte till liv en livlig diskussion, som gav *hr von Koch* rätt i samt orätt i samt. Kontentan av meningsutbytet kan måhända rättast sammanfattas i ett yttrande som följdes under diskussionens gång: "nitiska kvinnor, som mödosamt slå sig fram till medinflytande i sin hemtrakts kommunala institutioner, är det ej så gott om, men nitiska män att stänga dem ute finnas överallt."

Innan den gemensamma middagen å Stadshotellet var tillfälle berett för mötesdeltagarna att bese Ronneby gamla, utomordentligt vackra kyrka med sina äldriga, varsamt framknackade takmålningar och den praktfulla barockskulpturen i altarskåp och epitafier.

Eftermiddagsmötet.

I den vackraste Folkets park i världen, helt enkelt en blekingsk skogsås med berghällar och ljusa lövträd, samlades man vid 7-tiden till offentligt möte. Kvällen var sällsynt stämningsfull i sin stilla sommarro. Knappt en vindfläkt rörde flikarna på det vackra vitgula banéret, och talarstolens ljuslåga brann nästan orörlig ute i fria luften, medan solen långsamt dalade i väster och sände sitt sista rödgula skimmer över trätopparna.

Efter några välkomstord av fröken *Sigröd Kruse* talade fröken *Fredrikke Mörek* från Norge över ämnet:

Kvinderne i jurydomstolene i Norge.

Fröken *Mörek* förklarade med en humoristisk glimt i ögat att hon nästan kände sig tillhöra en privilegierad klass, där hon stod, ensam röstberättigad kvinna bland så många rösträttslösa.

Föredraget, som följdes med största intresse, gav att börja med en kort översikt över juryinstitutionens utveckling i andra länder. I exempelvis England och Irland är institutionen en uråldrig företeelse. I Norge infördes den år 1887. Man måste säga sig, att själva grundtanken, lekmanens praktiska, omedelbara syn på tingen jämsides med juristens mera skolade uppfattning bör vara till bätnad för det hela. Och vad kvinnors behörighet som juryledamöter beträffar, en behörighet, där Norge står som det avancerade föregångslandet, så har denna behörighet verkat mycket nyttigt. Så t. ex. har det hänt att åtskilliga lagändringar kommit till stånd just i följd av den kvinnliga uppfattningen i vissa ting. Det bör ligga i sakens natur, att kvinnliga synpunkter och kvinnlig förståelse i en hel del ömtåliga rättsfall måste leda till rättfärdigare domar. Genom ett gripande exempel ur verkligheten bestyrkte fröken *Mörek* behövligheten av kvinnligt inflytande i straffrättsliga saker, i synnerhet i sådana fall, där en av parterna är kvinna eller där det gäller brott mot barn.

Den värderade norska gästens sympatiska uppträdande och livfulla före-

drag uppskattades syn- och hörbarligen mycket av publiken.

Därefter bestogs talarstolen av kyrkoherde *Aug. Bruhn* från Skepparslöv, som givit sitt föredrag titeln:

Vad är nu att göra?

Talaren framhöll att kvinnan behövdes i det stora lagstiftningsarbetet, som dock berörde folket i dess helhet, kvinnor såväl som män, och där männen ej ensamma kunde utföra allt. Kvinnans offentliga deltagande i kyrkliga angelägenheter trodde tal. endast skulle leda till bätnad för desamma, och kvinnan som ordets förkunnare skulle säkerligen tillföra det religiösa livet större värme och sedlig kraft. Det gällde att inför vad som nu skett och kommer att ske i fråga om kvinnorösträttsfrågan att icke släppa taget utan troget hålla ut. Även männen borde i högre grad än som hittills skett stödja arbetet för kvinnans fulla medborgarrätt. I manligt kraftfulla ordalag hävdade talaren kvinnans rätt till politisk fullmyndighet med starkt betonande av rättfärdighetsmomentet däri samt slutade sitt av varm känsla burna anförande med ett övertygande och trovisst: *Sverige 1918!*

Omedelbart efter föredraget startades på kyrkoherde *Bruhn*s välbetänkta förslag en penninginsamling till rösträttsens upplysningsarbete, vartill lektor *Nordlund* från Kristianstad välvilligt lånade sin medverkan, och vilken på stället inbringade omkring 120 kr.

Där rösträtten segrar.

Slutligen gav jur. kand. fru *Anna Wicksell* en synnerligen klar och med stort intresse åhörd framställning över kvinnorösträttsens landvinningar ute i världen. Man hade upptäckt att även kvinnan behövde vara med i de tider vi nu genomleva. Så löstes frågan exempelvis i Danmark utan motstånd. I Förenta Staterna ha nu 13 stater infört rösträtt för kvinnor, och i Kanada 6 provinser under åren 1916—17. Holland har principiellt löst frågan, och Österrike-Ungerns kvinnor få regeringsproposition på rösträtt redan i höst. Vad Ryssland beträffar råder där ännu kaos, men starka skäl tala för att kvinnans fulla medborgarrätt måhända snart nog blir ett faktum även där. England, det land, där kampen varit längst och hetast samt motståndet segast, står icke långt från frågans lösning i samband med förändrade rösträttsbestämmelser för männen. I Sverige är frågan ännu olöst, och i vilken riktning författningsfrågorna komma att lösas, därom skall årets valresultat giva oss en antydning. Emellertid har ett nytt och för oss mycket betydelsefullt moment tillkommit genom de moderata kvinnornas samling i egen rösträttsorganisation samt genom det stöd och den pondus de kunna giva rörelsen härigenom.

Kraftiga applåder avtäckade talarinnan efter föredragets slut.

Söndagen den 12 augusti.

Vid 9-tiden på morgonen, i strålände vackert väder, gled två nästan olovligt fullastade båtar ned genom Ronneby-åns vindlingar, förbi redan, där havsbrisar började fläktas och ut på den gungande fjärden. Det var hela "rösträttsmötet" på väg ut till fru *Tonnings Solvik* i blekingska skärgården. Efter en och en halv timmes härlig färd började det lilla intagande sommarhemmet skymta fram mellan leende lövdungar, och värdinnan kom, ungdomlig och glad, sina gäster emot nere på bryggan. Från villans balkong höll hon välkomstalet, hjärtevinande och enkelt, med Solviks lilla tillkomsthistoria vac-

Elegant

kemiskt tvättad och prässad blir Eder kostym, klänning, kappa eller överrock, om densamma insändes till

Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A. B.
GÖTEBORG.

kert inflätad. Kort därpå firades svenska och norska flaggorna ned från flaggstängen, och rösträttsflaggan i gult och vitt, en gåva till fru Tonning från föreningar landet runt, flög i topp. Det kom en viss släkt över de ögonblick, då de vitgula färgerna bredde ut sig och lyste mot himlens blå, och säkert hade litet var en känsla av att det dock är något stort, som kan förmå ena alla dessa kvinnor av skilda stånd och med olika livsintressen i övrigt, vilka kommit hit långt ut i blekingsskären för att njuta gästfrihet av och hylla en av sina trognaste förkämpar.

Utan och innan beundrades Solvik: dess överraskande långa utsikt åt två håll över glittrande fjärdar och blåa åsar samt dess hemtrevliga, solida inredning med ett drag av gästvänlighet och gott humör över sig.

Några minuters väg från villan i en mot sjön sakta sluttande grässänka avslöjades äntligen "gröna ängens hemlighet", som länge och väl retat nyfikenheten, i form av — två långa, riktigt försedda kaffebord. Kaffe i dessa tider! Att förtjusningen blev stor säger sig självt, och allas innersta känslor uttrycktes säkerligen på pricken rätt genom följande, ur hjärtat gående ord som följdes: "jag var så rädd att det var något ideellt, och nu är jag så glad, att det var något materiellt i stället!" Kaffet hade för resten sin särskilda, riktigt vackra tillkomsthistoria — det var ju inte bara att gå ut i närmaste affär och köpa — men den blir för lång för dessa begränsade rader.

Kl. halv 2 skedde så uppbrottet, och kl. 3 var man redo att aväta programmet "enkla" men mycket välsmakad middag i Folkets hus. Hela denna dag formade sig f. ö. till en hyllning för fru Tonning, för hennes långa, outtrötliga strävan i rösträtts tjänst och för hennes kärnsunda, levnadsfriska personlighet. Egentligen kände sig litet var gå omkring och fira hennes 60-årsdag, ehuru ett par dagar i förväg. Även under middagens lopp anlände telegram från minnesgoda rösträttsvänner Sverige runt.

Eftermiddagens föredrag.

Söndagseftermiddagen var ägnad ofentliga föredrag i Folkets park, där ännu större åhörarskaror än lördagens stämt möte. Sittplatserna räckte på långt när icke till, utan man hänkade sig efter behag på berghällarna eller i gröngräset. Kallinge nya musikkår sörjde liksom dagen förut för den musikaliska underhållningen på ett förtäffligt sätt.

Programmet hade genom sjukdomsfall bland föredragshållarna blivit något derangerat, men möteskommittén visste råd och hade i fru Ellen Hagens ställe anmodat kyrkoherde Bruhn att tala och i stället för fröken Helene Berg, Danmark, den norska gästen, fru Fredrikke Mörek.

Fru Lisa Velander, Karlshamn, hälsade de närvarande välkomna med ett kortare anförande, vari hon bl. a. yttrade, att hon för 10 år sedan på det stora rösträttsmötet i Ronneby hälsat de tillstädeskomna från samma plats, föga anande att hon ett decennium senare skulle få återupprepa ungefär samma ord till fortfarande rösträttslösa med-
systrar.

Därefter höll kyrkoherde August Bruhn föredrag i fredsfrågan med titel:

Hur länge få vi krig på jorden?

Talaren besvarade den uppställda frågan med följande fem satser: Så länge som vi tro att kriget tillhör världsordningen; så länge vi göra det nationella till en avgud; så länge vi män ensamma få styra staten; så länge vi icke tro på Gud, och så länge vi icke lyda Kristus. Talaren anförde flera slående exempel på vart den nationella instinkten avart, nationalismen, kan föra hela folkgrupper och hur t. o. m. från kyrkligt håll kan predikas krigets välsignelse och kulturhöjande verkan. Det kunde en tid se ut, menade talaren, som om socialismen vore den makt som skulle kunnat förhindra krig mellan folken, men inte ens den har visat sig kunna bestå provet. Kvinnornas ökade inflytande på statslivet kanske kan åstadkomma vad ännu ingen annan lyckats, frid på jorden, fred mellan folken. Hela denna del av föredraget berörde f. ö. rätt utförligt sambandet mellan kvinnans politiska medborgarrätt och fredssträvandet. Svenska kvinnor och män, upp till kamp efter dessa linjer mot kriget och för fred på jor-

den, slutade talaren sin med värme och övertygelse framsagda fredsprekikan.

Fröken Fredrikke Mörek hade kallat sitt i hast improviserade föredrag *En lynfærd i Norge gennem 70 aar* och gav däri med omedelbar friskhet några situationer från kvinnosakens Norge, både det förflutna och det nuvarande.

Slutligen talade d:r Gulli Petrini programligt över ämnet:

Kvinnorösträtt och den svenska riksdagen.

Denna lilla repetitionskurs i den svenska kvinnorösträttsfrågans riksdagshistoria var för åhörarna synbarligen både nöjsam och intressant. Från 1884 års riksdag, då frågan första gången var uppe och ända fram till riksdagsdebatten 1917 har den vänts och synats i alla kanter, samma orimligheter hava upprepats och klara och tydliga medgivanden hava givits i ord men ej i handling. Rörelsen var i början ej partipolitisk, som den sedan blev. Den första riksdagsmotionen om politisk rösträtt för kvinnor väcktes som nämnts 1884 av F. T. Borg. Först 1902 var frågan för andra gången uppe, då genom en motion av Carl Lindhagen, som även åren 1904 o. 1905 återkom med sin motion. Herr Sjöcrona motionerar 1904 och 1906 om politisk rösträtt för kommunalt röstberättigade kvinnor, och sistnämnda år, ett märkesår i rörelsens historia, motionerar hr Lithander om rösträtt för kvinnor på samma villkor som för män. Detta år beslöts även den vidlyftiga utredningen, som man trodde skulle föra frågan till sin lösning, men som i stället blir ett medel i motståndarnas hand till den uppskovspolitik, som nu tog sin början. Gång på gång faller frågan i riksdagen, år 1909 dock "framåt", i det att den i Andra kammaren bifalles utan votering. År 1912 ha vi hunnit så långt som till kungl. proposition. De följande åren ha fått bevittna frågans fall vid alla riksdagar, ehuru man i dess behandling vid årets riksdag kunde spåra ett avgjort steg framåt mot det bättre. Anförandet var späckat med de kostligaste citat från riksdagsdebatterna, och hrr Lindman, Clason, Kjellén och Räf fingo sina yttranden inpräntade i åhörarnas minne på ett säkerligen mycket effektivt sätt. Den briljanta framställningen, satiriskt uddig och livfull som den var, belönades med starkt bifall av det uppmärksamma auditoriet.

PHOSPHO-ENERGON-PILLER
FÖRORDAS AV LÄKARE
vid allmän svaghet, nervositet, överansträngning och sömnlöshet.
SÄLJES ENDAST I APOTEK
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

Härmed var den officiella delen av tvådagarsmötet slut, och deltagarna begåvo sig i slutna led med standar och musik i spetsen till Ronneby brunshotell, där genomsamt avskedssamkväm med supé var anordnat.

D:r Petrini frambar mötesdeltagarnas tack till Blekinge länsförbund av F. K. P. R. och främst dess ordförande, fru Augusta Tonning, för det utmärkta sätt, varpå mötet anordnats och för all gästvänlighet som visats.

Måndagen den 13 augusti.

ägde ett enskilt sammanträde rum, varvid fru Anna Wicksell inledde de båda diskussionsfrågorna: *Riktlinjerna för vinterns arbete* samt *Landsföreningens ekonomi*. Det väckande och intressanta föredraget följdes av en livlig diskussion, rik på nya uppslag till fortsatt arbete.

På eftermiddagen sammanträdde Landsföreningens kommunalstyrelsegrupp. D:r Petrini förklarade sig ej ha tid att kvarstå som dess ordförande, och valdes i hennes ställe fröken Sigrid Kruse.

Därefter diskuterades särdeles livligt frågan om *Kommunerna och livsmedelsfrågan*.

För dem av deltagarna, som hade tid och tillfälle därtill, hade anordnats en mycket lyckad utfärd till Karlskrona, där kronovarvet och staden besågos.

De båda rösträttsdagarna i Ronneby skola länge kvarstå i deltagarnas minne i ljus, sommarglad och festlig glans med ett starkt inslag av kvinnornas allvarliga strävan och vilja att för sitt lands och sitt folks och dess framtidens skull ernå full politisk medborgarrätt. *Sverige 1918!*

Elsa Alkman.

Förlorad och återfunnen.

Bearbetning från engelskan av G. H. E.

Flickan var vitklädd från topp till tå och hon smålog medan hon lät sina hårt förtjänade slantar rulla ned i läderväskan.

Hon kände ännu värmen av den sympati, som strömmat emot henne från den gamla dam, som nu försvann i gatukorsningen, och hon kände sitt mod så starkt att hon höjde rösten och ropade: "Rösträtt för kvinnor! Tio öre!"

— Det var ett billigt pris, fröken lilla, sade en skämtsamt arbetare, medan en fru ur medelklassen betraktade henne med stumt ogillande. Det var så många fruor som sågo ogillande ut, och trots sidenkappor och vita rävskinnsoor skulle det aldrig fallit dem in att offra en tioöring på det stackars grådaskiga papper hon höll i sin hand. Om det ändå vore vitt, tänkte hon, då såge det mera tilldragande ut, då kunde det vara Idun eller vilken respektabel tidning som helst, och de eleganta fruarna hade inte behövt så se ringaktande ut. Men hur kunde de veta att den grågröna färgen under fem års kampanj blivit rösträttskvinnornas kär. Och återigen ropade hon med sin modiga lilla röst:

— Rösträtt för kvinnor! Tio öre.

— Smörj skulle de ha och inte rösträtt, inföll en äldre kolerisk herre, som passerade förbi.

— Er synpunkt bevisar just hur väl vi behöver rösträtt, kunde flickan inte låta bli att svara.

Hon vilade, än på den ena foten, än på den andra. Hon var trött. Hon trodde att det var den kalla vårviden, som plötsligt kom henne att känna sig så trött och nedstämd, ty hon hade ju sålt riktigt bra, och dumma människor hade hon ju förut vetat att det fanns.

En ung man, vars hållning och klädsel markerade en hög pinne på samhällsstegen stannade framför henne.

— Vacker flicka, anmärkte han ogenerat och kom ett steg närmare. Varför hatar ni rösträttskvinnor allt vad män heter, fortsatte han, lyd mitt råd och skaffa er en man, han kanske kan trumfa in litet sunt förnuft i ert lilla huvud.

— Lyd mitt råd och köp en tidning, svarade hon, så kanske litet sunt förnuft kan trumfas in i ert huvud, fast jag misstänker att det inte blir lätt.

— Hatar ni verkligen män? frågade en blyg liten kvinna.

— Nej, det gör jag inte, svarade flickan rodnande.

— Jag tycker inte heller vi ha någon orsak till det. Det där var ju en oförskämd ung man, men ni ser så bra ut och männen tar sig ofta friheter mot vackra flickor. Jag tycker det är modigt av er att stå här och sälja tidningen. Jag är inte rösträttskvinna själv, men jag sympatiserar med rörelsen.

— Bli då medlem av någon förening, ropade flickan, när hon försvann i hopen.

Drottninggatan var full av folk som strömmade fram och åter i den ljusa vårkvällen, men vinden var bitande kall och många hade brättom hem.

Flickan blev förströdd, medan hon stod där och frös och väntade, och omedvetet kom hon att fixera sin vänstra hand, på vars ringfinger den smala guldringen inte längre blänktes. Ofrivilligt stego tårarna upp i hennes ögon, och hon måste bita ihop tänderna för att tvinga dem tillbaka. Den lilla blyga kvinnan hade sagt att hon var modig. Ja, det skulle hon vara. Hon måste sätta sig in i att hennes förlovningsbruten. En man kom fram och bad att få köpa en tidning. Hon räckte honom den mekaniskt. Hennes tankar sysslade med gårdagen. Så oresonligt det hela var och sådana stygga saker han hade sagt till henne. De hade träffat henne som en pisksnärt. Han hade kallat henne självsk och okvinnlig, därför att hon insisterat på att hålla sitt löfte och sälja tidningen, i stället för att följa honom på en konsert. Till slut hade han satt allt på ett kort och bett henne välja mellan honom och rösträtten. Förgäves hade hon sökt förklara för honom att den som svek sin plikt skulle bli en oduglig maka och mor, han ville inte höra några skäl. Han bad henne endast välja.

Och nu hade hon valt. Hela natten hade hon legat och funderat och känt sig olycklig. Han betydde ju livet för henne, och de

flesta kvinnor dagtingade med sina samveten. Men detta betydde något mer än hennes lilla personliga tillvaro. Det var en rättsprincip, och hon fick inte falla undan.

Utan kroppens och själens frihet var livet inte värt att leva. Hon älskade honom ännu, men hon hade gjort sitt val.

Skymningen föll långsamt och där tänades ljus i fönstren. Från ett café i en av gränderna kom en drucken man. En ström av råa ord steg emot henne som en giftig dimma, och en smutsig hand mättade ett sådant slag åt hennes tidningsplocke att bladen virvlade omkring i luften. Någon kom springande. Det var hennes vän. Han tog den druckne i kragen och försvann med honom nedåt gränden. Människor trängdes för att se vad som var på färde. Flickan plockade lugnt upp sina tidningar och slätade ut dem.

Efter några minuter kom den unge mannen tillbaka. Han tog av sig hatten och stod bredvid henne i rännstenen.

— Jag ville be dig om förlåtelse. Han talade tyst och hastigt. Jag bar mig åt som en drummel i går kväll, och jag har ingenting att förebära som ursäkt, endast att vi män har så svårt att förstå att ni uppoffrar er för något så abstrakt som idéer. Jag trodde att ni sysslade med politik för att ha något att göra. Politiken har för oss män blivit mera ritual än religion. Men nu har jag tänkt över vad du sa i går kväll, och så ville jag gå och se hur du hade det... Jag har aldrig varit så stolt

A. P. ANDERSSONS MÖBELAFFÄR

STOCKHOLM

1 Barnhusgatan 1

(hörnet av Drottninggatan)

Stort lager af finare och enklare

MÖBLER

i ek, mahogny, valnöt samt andra träslag afven målade, till billigaste priser.

Allm. Tel. 11410

Riks Tel. 6505

Håll ut!

Ronneby sommarmötes egen tidning, kan rekvireras hos fru Augusta Tonning, Ronneby. Pris 10 öre om minst 5 ex. tagas.

Sigrid Kruse 50 år.

En av rösträttens varma och nitiska förkämpar, fröken Sigrid Kruse, fyller den 2 september 50 år. Fröken Kruse har varit en av förgrundsfigurerna vid centralstyrelsemötena, och hennes kloka och sakliga inlägg ha alltid åhörts med intresse. Av yttre data ur fröken Kruses liv kan nämnas att hon år 1888 avlade lärarinneexamen vid Kalmar seminarium och har sedan dess verkat i skolans tjänst. Fröken Kruse rika personlighet har emellertid icke hänvisat henne till ett fack, utan hon har med intresse omfattat rörelser och reformer, som varit främjande för individens utveckling. Fröken Kruse har författat uppsatser i skilda ämnen samt en mångfald sagor och berättelser för barn, dels tryckta i olika publikationer och dels samlade i böcker.

Varm nykterhetsvän har fröken Kruse genom talrika föredrag och uppsatser verkat för nykterhet och folkupplysning. När Karlskrona F. K. P. R. bildades år 1904 blev hon dess ordförande och år 1912 valdes hon till stadsfullmäktig samt omvaldes 1916. Medlem av åtskilliga styrelser har hon nedlagt ett gott arbete för stadens bästa och under de senare åren har hon arbetat för bespisning av barn, som icke uppnått skolåldern. Alla, som kommit i beröring med fröken Kruses vänsälla personlighet, sända henne på högtidsdagen de bästa välönskningar med tack för vad hon verkat under de år som flytt.

G. H. E.

Stöd arbetet för kvinnans politiska rösträtt genom att ingå som medlem i närmaste rösträttsförening och genom att prenumerera på Rösträtt för Kvinnor.

över dig som nu, älskade. Jag har aldrig förr förstätt vad detta arbete kan innebära för er kvinnor, vad ni kan få ta emot av grovheter och förolämpningar. Jag trodde inte att ni var så modiga, och nu har jag kanske förlorat dig...

Hon betraktade honom tankfullt.

Förstod han verkligen vad de kvinnor haft att genomgå, som kämpat för idéer, för frihet, för små barns rätt?

Hennes rörelse var så stark att hon inte kunde svara.

Plötsligt bröt en frisk röst tystnaden.

— Är du trött, min vän? Du måste ha blivit bra kall. Nu skall jag avlösa dig.

Den äldre kvinnan befriade flickan från tidningspacken.

— Jag skall vara här i morgon i vanlig tid, sade flickan när hon gick, och då hennes följeslagare inte visade något tecken till protest eller indignation, stack hon sin arm under hans och försvann med honom i trängseln.

Nya himlar och en ny jord.

"Es erben sich Gesetz und Rechte wie eine ewige Krankheit fort." — När Goethe i Faust låter lag och rätt, nedärvda från barbariska tider, betecknas som sjukdom, så borde under nu rådande förhållanden i världen inga befinnas villigare att antaga påståendet som sanning än kvinnorna — inte minst de svenska. Men att sjukdomen skulle vara evig, d. v. s. obotlig, det protesterar de emot i sin natur för vilken hopplöshet är främmande. Till och med de svenska kvinnorna, som kanske ha mest anledning att tro på orättvisa's evighet.

Det säges visserligen att kvinnorna enligt sin natur äro konservativa, försiktiga, konventionella och feiga, men så komma andra sakkunniga i ämnet och definiera densamma naturen såsom impulsiv, lätt hänförd, exalterad och optimistisk.

Ligger det, såsom ofta är fallet, en halv sanning i båda uttalandena, så böra dessa egenskaper kunna komplettera varandra till ett synnerligen lyckligt resultat.

Ett är dock visst, att det i den av så många tänkare djupsinnigt och överlagset begrundade kvinnonaturen, huru kuvad, begabbarad och stundom idoliserad den än blivit genom seklernas lopp, ligger en outtömlig fond av rikedom — tro, hopp och kärlek. Men den styrket som ligger i denna heliga trenighet av goda makter är tyvärr av ensamt defensiv art och "livets onda makter" ha sin styrka i offensiven — därav den ojämliga striden och de upprepade nederlagen.

Om något i denna värld är evigt, så är det denna fond som, när den en gång i framtiden blir utnyttjad i statens och samhällets tjänst, kommer att råda bot på det slags sjukdom det i Faust är fråga om: barbariska lagar och rättigheter skrivna av övermakten hos ett litet fåtal till olycka och fördärv för den stora trälände mänsklighetens flertal.

I den ofärdstid, som nu hemsöker all världens folk se vi den oundvikliga följden härav. Även de styrande tvingas att inse, att staten, för att kunna bestå som sådan, måste äga en bredare demokratisk grundval. Det är som om alla, hur olika för övrigt i många avseenden, nu funnit en gemensam horisont att blicka fram emot — en hori-

sont vid vilken aningen skymtar nya himlar och en ny jord.

Allt vad i kvinnonaturen finns av äkta moderlighet har kommit till uttryck i de krigförande länderna i självupplöfning, i härförhet och mod. Sammalunda har förhållandet varit i de neutrala länderna, där det ekonomiska kriget utkämpas och sätter kvinnokraften på hårda prov i mångt och mycket.

Det sägs att illusionen och suggestionen äro världshistoriens väsentligaste hävstänger, och när har väl en mäktigare hävstång till ett nytt skede i världens historia funnits, än de illusioner och suggestioner världskriget med nödvändighet ger anledning till.

Det är ett socialt och kulturellt nydaningsarbete det gäller. Mark måste brytas, spillror undanröjas, virket måste vara friskt och starkt, och i den nya samhällsbyggnaden måste personlighetsvärden ingå i grundvalen, eljest "arbeta de fåfängt, som däruppå bygga". Men i det företaget får kvinnan ej svika sin plikt vid mannens sida. Det blir kanske på henne det beror att byggnadsplanen ej blir förfuskad. Det är "hus för människor" som skall byggas i världen, hem för glada, lyckliga och frimodiga människor och ej fästningsverk till skada och ödeläggelse.

Kvinnorna måste känna sig ansvariga inför samtida och eftervärld. De få ej följa till oronen för de röster som kalla på dem: det är röster från slagfältet, från sjukhuset, från därcellen, från gravkullen, från svältande barnmån hopplös sorg. — "Det är dig vi ropa på", säga de alla, "det är just du som behöves."

Hela mänsklighetens framtida liv och lycka beror på att var och en av de många känner sig ansvarig.

Var och en som sviker är en förrädare mot mänsklighetens sak.

Ha kvinnorna älskat för slösaktigt, trots för fast och hoppats för dåraktigt?

Nej, det gör ingen. Men vi ha vågat för litet, vi ha låtit förleda oss till överksamhet i det samhällsbygge som pågått sedan världens skapelse och därför råder nu mörker över jorden. Ett mörker vi nu alla måste hjälpa till att skingra — i öppet ansvar och i dagens klara ljus.

Frigga Carlberg.

Fredssöndagen den 5 augusti,

det fruktansvärda världskrigets treårsdag, högtidlighölls över hela den neutrala världen, och på tusenden sinom tusenden flaggstänger vajade flaggorna på halv stång till äminnelse av dem som stupat på Europas slagfält. På åtskilliga platser i Sverige fingo mötena på fredssöndagen karaktär av medborgarmöten, varvid resolutioner fattades i freds- och dagspolitiska frågor. I Nyköping hölls ett storstiltat möte, som bevisades av 2,000 personer, vilka i kvinnorösträttsfrågan enhälligt anslöt sig till följande uttalande:

I den frigörelsekamp, som jämsides med världskriget pågår i staternas inre, ingår kvinnans strid för politiska rättigheter som ett led.

Mer än någonsin tillförne har under de svåra förhållanden, som nu råda inom de krigförande länderna, kvinnan ådagalagt ett medborgarsinne och en förmåga av uppförande arbete på områden, eljest förbehållna mannen, en offervillighet, som vunnit gamla motståndare för kvinnans likställighet med mannen med avseende på medborgerliga och politiska rättigheter.

Då Norges och Danmarks kvinnor redan för flera år sedan erhållit politisk rösträtt; då Sveriges självförvärande kvinnor redan ha kommunal rösträtt och därmed inflytande på Första kammarens sammansättning, denna kammare, som säges företräda den större mogenheten;

då följdriktighet därför fordrar, att Sveriges kvinnor också få politisk rösträtt och därmed valrätt till Andra kammare;

då kvinnan skulle tillföra lagstiftningsarbetet sin medkänsla och sitt intresse i frågor, som röra sjukvård, fattigvård och det unga släktets fostran till sedlig styrka och nykterhet;

då rättvisa, samhällssolidaritet och statsnyttan kräva tillgodogörandet av de stora sedliga krafter kvinnorna företräda;

då åsidosättande av denna rättvisa innebära ett osunt och farligt slöseri med tillgänglig kraft i samhällets och landets tjänst,

uttalar mötet som sin mening, att Sveriges till myndig ålder komna kvinnor böra tillerkännas full politisk rösträtt och valbarhet.

I det natursköna Mörsil hölls ett stanningsfullt möte ute vid Rökmen, en av Mörsils arbetarförening inköpt och ordnad plats, som även har historiskt intresse. Där anlades nämligen så tidigt som år 1611 en skans, vilken anses ha varit den äldsta i Jämtland. Under de lummiga träden var en talarstol uppförd, och här talade ordföranden i Östersunds F. K. P. R., fru Birgit Hedström, känsligt och varmt om fred och kvinnorösträtt. Det var dystra blad i mänsklighetens lidandes-historia, som fru Hedström bladdrade tillbaka i, men mot slutet av föredraget framlyste den ljusa optimism, som ungdomen måste vara i besittning av för att kunna återuppbygga världen. Fru Hedström betonade även kvinnans plats i den nya världsplannen och rösträtten som hennes medel att skaffa bättre villkor åt de betungade.

Riks 25 50

Allm. 62 96

La fleuriste
Kgl. Hofblomsterhandel
Malmorgsgatan 6, Stockholm

2:dra upplagan

av

OTTO WITT

"KVINNAN"

är under tryckning.

HUGINS FÖRLAG, STOCKHOLM.

Vad kvinnorösträtten gjort för barnen.

Det är med en underbar envishet, skriver en författare i den engelska rösträttstidningen Common Cause, som man får höra den invändningen mot kvinnorösträtten, att "om kvinnorna få rösträtt, komma de att förlora intresset för hemmets angelägenheter". I de länder, där kvinnorna redan äga rösträtt, ha dock hemmen ingalunda gått sin upplösning till mötes, och å andra sidan kan påvisas en märkbar förbättring i den sociala lagstiftningen, särskilt i frågor som röra kvinnor och barn.

Med exempel visas därefter att det praktiska resultatet av kvinnorösträtten icke är ett undergrävande av kvinnornas intresse för sina hem utan tvärtom ett medel att göra detta intresse effektivt.

Vad barnen beträffar, finna vi att där kvinnorna ha rösträtt, ha lagar till deras bästa genomförts. Att minska barnadödligheten har varit ett av deras första strävanden, och härvid har det i första hand gällt att förbättra de ökta barnens ställning. Så har skett framförallt i Australien och Norge. Vidare ha genomförts en del lagar mot förfalskade födoämnen, särskilt ha noggranna bestämmelser utfärdats angående den mjölk som säljes för barnens räkning. I Nya Zeeland, alla de australiska staterna och Wyoming äro dylika lagar det direkta resultatet av kvinnornas ingripande.

I fråga om oppfostran och undervisning ha dessa länder gjort stora framsteg, sedan kvinnorösträtten införts. På Nya Zeeland, där det före 1893 — det år, då kvinnorna fingo rösträtt — icke fanns någon ordnad skolgång, är den nu obligatorisk till 14 års ålder. Staten har inrättat yrkes- och fortsättningskolor samt skolor för andligt efterblivna barn. Vidare finnas avgiftsfria kindergården, organiserade med statsunderstöd av kvinnor. Samma förhållanden råda i Australien och de amerikanska rösträttsstaterna. I Colorado avslogs 1892 en lag om ett arbetshem för minderåriga kvinnliga brottslingar, 1893 fingo kvinnorna rösträtt, och 1895 gick lagen igenom.

Kvinnorösträtten har gjort mycket för att förbättra arbetsvillkoren för kvinnor och barn. På Nya Zeeland är arbetstiden för barn under 16 år 45 timmar i veckan, medan i England ett 14-

Alla de möten, som ägde rum i landet, präglades av allvar och stämning, och säkert fördjupades i folkmedvetandet betydelsen av freden och nödvändigheten av mäns och kvinnors samarbete för en ny tingens ordning.

G. H. E.

Advokat EVA ANDÉN

JURIS KAND.

Rvinnliga Juridiska Byrån

Lilla Vattugatan 14 (vid Brunkebergstorg)
STOCKHOLM C.

Rättegångar o. juridiska uppdrag av alla slag.

KL. 10—4.

Riks tel. 7576.

Allm. tel. 19336.

Års barn tillåtes arbeta 57 timmar i veckan. I Colorado är lagen om barnarbetet en av de mest tillfredsställande som existerar.

Ett bevis för det goda inflytande kvinnorösträtten haft finner man i den minskade barnadödligheten i de berörda staterna. 1881 dogo på Nya Zeeland 92 av 1,000 barn under 1 år, 1912 endast 62. I Australien dogo 1901 103.5 pro mille; 1902 fingo kvinnorna rösträtt, och 1910 hade dödligheten gått ned till 74.5 pro mille. Detta visar att kvinnorna skaffat bättre livsvillkor för barnen — ett verk, som är av betydelse icke blott för de enskilda hemmen, utan för nationen. Det ligger i varje lands intresse att dess barn växa upp till sunda och kraftiga medborgare med förmåga att väl fullgöra sina medborgarplikter, och den genomförda kvinnorösträtten har visat, att det är nödvändigt för en nation att ha hemmets intressen representerade och väl tillgodosedda.

Augusta Tonnings 60-årsdag

firades på Ellegården med en storartad hyllning av släktingar, vänner och meningsfränder. Ett 100-tal telegram inflöto från när och fjärran. Vad som mycket höjde festen var att många av spetsarna i rösträttsrörelsen voro närvarande: v. ordf. i Landsföreningen d:r Karolina Widerström, d:r Gulli Petri, fru Anna Wicksell m. fl. samt fröken Fredrikke Mörck från Norge.

Ronneby F. K. P. R. uppvaktade under sitt nya standar och fru Wendla Wahlgren överlämnade med några väl valda ord en vacker kristallskål, fylld med vita och gula rosor, och utbringade ett leve för festföremålet. Från länsförbundet i Blekinge överlämnades av fröken Kruse en textad adress, inbunden i rött skinn, konstnärligt utförd och av följande lydelse:

Till Augusta Toning 14 aug. 1917:
För all varm hänförelse, för allt oförtrutet arbete, som Du med aldrig svikande intresse ägnat kvinnornas sak tacka Dig nu på Din sextioårsdag av fullt hjärta rösträttskvinnorna i Blekinge. Må Du med hälsa och krafter i många goda år som myndig medborgarinna få njuta segerns frukter.

Fröken Mörck höll ett varmhjärtat tal till sin gamla trofasta väninna.

Av fröken Rebecka Svensson upplästes av henne själv författade verser, som återfinnas på annat ställe i dagens nummer. Fru Toning tackade rörd för hyllningen och vände sig särskilt till fröken Mörck, som varit en av de ledande krafterna i rösträttsrörelsen i Norge.

Senare på dagen for fru Toning, åtföljd av några gäster, till sitt fagra Solvik.

Den svaga kvinnan.

I en av Sveriges småstäder anställdes nyligen en simtävlar på 2.5 km. i 13' vatten. Det var lika många herrar som damer. Alla herrarna fingo ge tappt innan de hunnit halva vägen. Av damerna kommo tre fram till målet, däribland en 14-åring, och en stannade ej långt därifrån. Läkaren, som omhändertog samtliga de simmande, konstaterade att samtliga damer voro i bättre kondition än de slagna herrarna. Detta är ju uppmuntrande utsikter för den svaga kvinnan i framtiden.

Söders "English School"

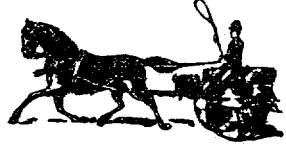
Engelska lektioner och översättningar.

Erstagatan 26. Allm. Tel. Söder 36085.

Annie I. Scott.

Arvika Vagnfabrik, Arvika.

Kungl. Hovleverantör.

Sveriges största fabrik för tillverkning av alla sorters lyx- och arbetskädon

Utställning: David Bagaresgata 1, Sthlm. Priskurant på begäran. Rikets Arvika 87, Sthlm 4544.

Begär priskurant även å Kullageraxlar.

För resande att beakta!

Löofs hotell ARVIKA rekommenderas.

Korta anmälningar.

RÄTT ELLER ORÄTT. Ett inlägg av Julia Ström-Olsson. Tidens förlag. Pris 10 öre.

Det är om kvinnorna, arbetarrörelsen och rösträtten den lilla broschyren handlar, och fru Ström-Olsson för dissekerkniven skarpt genom tidens missförhållanden. Hennes patos verkar äkta och hennes harm rättfärdig, ty den som kastat en blick bakom partipolitikens kulisser måste erkänna den berättigade vreden mot det parti, vars invändningar mot kvinnorösträtten växla allteftersom argumenten kunna vara dem själva till nytta. Ännu aldrig har kvinnornas rösträttsfråga blivit av dem behandlad ur rättfärdighetens synpunkt, knappast ens ur statsnyttans. Julia Ström-Olsson håller en sträng räfst med dem som leda landets öden och hon känner intensivt orättvisan av "att de, som dock befinnas värddiga att vid sidan av mannen bära och genomlida så mycket svårigheter i tillvaron, ej alls räknas med då det gäller avgörandet och reglerandet av sitt lands lagar och funktioner". Hon ser de hårda förhållanden under vilka den fattiga kvinnan arbetar och med rösträtten står hon där lika fattig och egendomslös som förr, "men med förutsättningarna för att själv kunna skapa sig något bättre".

EN PIGA I U. S. A. Ett pennskafts äventyr av Inge Lund. Ahlén & Åkerlunds förlag. 222 sid. Pris kr. 3:75.

Det är en journalist, som iklätt sig en tjänstekvinnas skepelse och i svart uniform och vita manschetter arbetar och strävar hos "the upper tens" och hos medelmåttiga brackor i det stora dollarlandet för att kunna samla sina upplevelser i den volym som nu sett dagen. Beskrivningarna äro både roande och fyndiga. Inge Lund har en vaken blick såväl för förhållanden som missförhållanden. De amerikanska husmödrarna framstå i skisserade, men klara konturer, och man har en känsla av att det alls inte bör vara så oangenämt att tjäna en pigga i Amerika som här hemma. Denna syn på saken delas också av förf. själv, som tyvärr inte har några plåster att lägga på det ständigt svidande såret — förhållandet mellan matmödrar och tjänstefolk. Men hon har säkert träffat kärnpunkten i frågan, när hon avslutar boken med följande ord: "Det är icke flickorna, som skapat tjänstefolksproblemet hemma i Sverige, icke fruarna heller. Det problemet har djupare rötter än så — det är systemet, själva samhället." Och när vi en gång fått samhället omdanad, ja, då blir det inte bara tjänstefolksproblemet som kommer att lösas.

PRAKTISK LÄROBOK I MASKINBRODERI.

Tänk att man på en maskin kan åstadkomma sådana läckra och förtjusande saker, som våra far- och mormödrar knåpade med under veckor och månader. Symaskinen är inte så poetisk som sybågen, men när få vi inte offra poesien för nyttan i denna nyktra tid. De som ha bråttom, men ändå vilja förfärdiga något för ögonen tilltalande kunna alltså rekvirera en lärobok i maskinbroderi från vilken som helst av

Örnås Sommar- och Vintersanatorium

högt och härligt beläget i den fagra Simlångsdalen vid Mahults hållplats & Halmstad-Bolmens järnväg. Mottager gäster, som utan att vara i behov av egentlig läkare- eller sjukvård söka vila och rekreation i lugn och naturskön trakt under oklanderliga hygieniska förhållanden i förening med hemtrefnad och ett gott och rikligt bord. Personer, lidande av tuberkulos eller andra smittosamma sjukdomar mottagas ej. Referenser: Samtliga hrr läkare i Halmstad och d:r Manne Berggren i Göteborg, Prospekt erhålles på begäran. Förfrågningar och anmälningar mottagas af INEZ CARLSTRÖM. Postadress Mahult, Ryaberg. Telef.: Simlångsdalen 4 via Halmstad. Telegramadress: "Örnås", Halmstad.

Husqvarna
bepröfvade symaskiner
utmärka sig alltid för
lätt gång, hållbarhet
och stor hastighet.
Svenskt fabrikat.
Förmåliga arbetningsvillkor.
Symaskiner

Till Augusta Toning.

Rim utan reson, hopsmitt under rösträttsbestyren till ära för 60-åringen.

Jag dyrkar icke Skåne, ty jag är bleking jag men för den "skånska flickan" en enkel rimmad rad. Nyss sov hon gott i vaggan, där mor om henne drömt — vad, är det sexti år sen! Förlåt! det ha vi glömt! Se där i korta kjolar med flätan nedåt rygg hon springer kapp med pojkar så segersäll och trygg. Och är så kacker och hurtig och full av tokeri med solsken uti blicken på hästen far förbi.

Nyss satt hon snällt och läste och nu — en annan dans, hon fattar såg och snidjärn hon glömt att annat fanns. Och flickan skickligt slöjdar och drömmar bli konstnär — då kommer rask och myndig den kække pojken Pär. Han sä'r åt barndomsvännen som pojkar plägar säj när hjärtat står i låga — och Pär han får ej nej, ty järn och hyvel slängas på unge mannens bud, och så far Pär till Dalom följd av sin unga brud.

Där står ett hem i Fornby ett hem med ljus och sol, Pär Toning han är kungen. Och från hans kungastol gå frihetens idéer ett stort, ett heligt värv, ett värv, som se'n hans maka en dag fick ta i arv. Så kom den "skånska kullen" till Bleking och bröt mark. Var marken hård och stenig, var viljan än mer stark. Nu står en samlad skara — vårt tack för mödan tag! Vi önska ljus och lycka på denna högtidsdag.

Nu står den lilla skånskan med silver i sitt hår med sol som förr i blicken i dag vid 60 år. Vi ha nu blott en önskan, en önskan stor och skön: må rösträtt snart dig givas en dag som segerlön.

Rebecka Svensson.

Husqvarna vapenfabriks depoter och bli resultatet lika vackra som bokens illustrationer är syftet vunnet.

G. H. E.

Minneslistan.

Nionde upplagan nu utkommen.

Pris 5 öre pr styck.

Rösträttsbyrån, Lästmakaregatan 6, Stockholm.

Föredrag

av

Selma Lagerlöf, Louise Stenbock, Agda Östlund, Agnes Ingelman och Anna Wicksell

hållna å

Offentligt möte i Auditorium i Stockholm den 13 maj 1917.

Pris 40 öre.

Rekvireras från Rösträttsbyrån, Lästmakaregatan 6, Stockholm.

Insänd litteratur.

Svenska Andelsförlaget: *Konserveringsjournal*. Praktisk bokföring av våra inläggningar av Elise Adelsköld. Pris 75 öre. — *Bambi*. Av B. M. Cooke. Pris kr. 3:25.

HÅLL UT!

Till sommarmötet i Ronneby utgavs en liten pigg tidning med det betydelsefulla namnet Håll ut, redigerad av fröken Sigrid Kruse. Den är samtidigt en honnör åt den välkända rösträttsveteranen fru Augusta Toning, vars porträtt pryder tidningens titelblad och vars trevna hem, Solvik, återfinnes i texten. Ann Margret Holmgren har skrivit ett brev av smärta och saknad med anledning av fröken Bergmans avgång såsom ordförande, vari säkert alla rösträttskvinnor instämna och Ellen Key bidrar med en förträfflig och djuptänkt artikel. Vidare är att nämna en känslig dikt av Majken Moberg, en humoristisk skildring av Frigga Carlberg samt en presentation i ord och bild av mötets talare och talarinnor. Tidningen kan rekvireras hos fru Augusta Toning, Ronneby, till ett pris av 10 öre om minst 5 ex. tages.

Rösträtt för Kvinnors

17 nummer för 1917 innehåller bl. a.:

Högern och rösträttsfrågan. Av A. W.
Inre fiender. Av Gurli Hertzman-Ericson.
Femtio år i rösträttens tjänst.
Kvinnorösträtten i Holland. Av Martina Kramers.
Där land och hay mötas. De svenska kvinnornas 5:te allmänna rösträttsmöte. Av Elsa Alkma
Sigrid Kruse 50 år. Av G. H. E.
Nya himlar och en ny jord. Av Frigga Carlberg.
Fredssöndagen den 5 augusti. Av G. H. E.
Vad kvinnorösträtten gjort för barnen. Av E. B.

Stockholm 1917, Ivar Haggströms Boktryckeri A. B.